

CAPISCE-PROJECT

CONCEPT BELEIDSNOTA

NAAR EEN EFFECTIEF RECHT OP INFORMATIE VOOR MINDERJARIGE SLACHTOFFERS VAN MENSENHANDEL

Mei 2022

Auteur: Georgina Vaz Cabral

De steun van de Europese Commissie voor de productie van deze publicatie houdt geen goedkeuring van de inhoud in. De inhoud geeft de standpunten van de auteurs weer en de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de daarin opgenomen informatie.

Grafisch ontwerp: Ophélie Rigault, www.oedition.com

In het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) van 1989 worden alle kinderen onder alle omstandigheden als rechthebbenden erkend. De Europese Unie (EU) blijft zich inspannen om kinderen een stem te geven en kinderen in kwetsbare situaties te ondersteunen. In 2021 heeft de Europese Commissie opnieuw de bescherming van kinderen als kerndoelstelling van het werk van de EU bekrachtigd en tevens bevestigd dat de belangen van het kind centraal staan in het EU-beleid.¹ In de *EU-strategie inzake de rechten van slachtoffers (2020-2025)*² en de *EU-strategie voor de rechten van het kind*³ wordt bijzondere aandacht besteed aan minderjarige slachtoffers van mensenhandel en seksueel misbruik. In beide strategieën worden prioriteiten ter aanvulling en versterking, waar nodig, van de *EU-strategie ter bestrijding van mensenhandel (2021-2025)*.⁴ Onder de voorgestelde maatregelen om de situatie van minderjarige slachtoffers van mensenhandel te verbeteren, wijst de Commissie nogmaals op het belang van de bevordering van kindvriendelijke rechtspraak waarin gerechtelijke procedures zijn aangepast aan de leeftijd en behoeften van kinderen. Daartoe moeten "de nationale rechtsstelsels beter worden toegerust".⁵

In de afgelopen tien jaar hebben internationale en regionale instanties verscheidene verklaringen, richtlijnen en rechtsinstrumenten ter bevordering van een kindvriendelijke justitie aangenomen. De Raad van Europa⁶ en de Europese Unie zijn bijzonder actief geweest in het vastleggen van normen die de toegang tot justitie en een gepaste behandeling tijdens procedures voor kinderen moeten verbeteren. Sinds de goedkeuring van Richtlijn 2012/29/EU *tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van misdrijven*,⁷ is het rechtskader van België, Frankrijk, Italië en Nederland voortdurend in *ontwikkeling*. De praktische maatregelen die ervoor moeten zorgen dat minderjarige slachtoffers naar behoren worden geïnformeerd over hun rechten en over de geldende strafrechtelijke procedures, zijn echter zeer beperkt.

1. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *EU-strategie voor de rechten van het kind*, COM(2021) 142 final, 24.3.2021.

2. Mededeling van de Commissie over de *EU-strategie inzake de rechten van slachtoffers (2020-2025)*, COM(2020) 258 final, 24.6.2020.

3. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *EU-strategie voor de rechten van het kind*, COM(2021) 142 final, 24.3.2021.

4. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de *EU-strategie ter bestrijding van mensenhandel 2021-2025*, COM(2021) 171 final, 14.4.2021.

5. *EU-strategie voor de rechten van het kind*, COM(2021).

6. Raad van Europa, *Richt snoeren van het Comité van ministers van de Raad van Europa voor kindvriendelijke justitie* (2010); *nieuwe Strategie voor de rechten van het kind (2022-2027)* goedgekeurd op 23 februari 2022 door het Comité van Ministers.

7. Richtlijn 2012/29/EU van het Europees parlement en de Raad van 25 oktober 2012 *tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van misdrijven*, en ter vervanging van het Kaderbesluit 2001/220/JBZ van de Raad.

VERGELIJKEND ONDERZOEK EN OPLEIDINGEN VOOR TOLKEN IN BELGIË, FRANKRIJK, ITALIË EN NEDERLAND

Hoewel kinderhandel in Europa nog steeds weinig wordt gerapporteerd, blijkt uit onderzoek en bewijsstukken dat de implementering van de rechten van minderjarige slachtoffers en de bejegening van kinderen als slachtoffers van mensensmokkel in het strafrecht, in de meeste EU-landen een grote bekommernis blijft. Ondanks de inspanningen van de lidstaten om het belang te erkennen van bescherming die is afgestemd op despecifieke behoeften van minderjarige slachtoffers, is de impact van dergelijke inspanningen op het terrein nauwelijks zichtbaar. In het kader van het CAPISCE-project werd in België, Frankrijk, Italië en Nederland een analyse uitgevoerd aangaande de toepassing van hoofdstuk 4 van de Richtlijn inzake de Rechten van Slachtoffers van misdrijven waarin de rechten van kinderen tijdens het gerechtelijk onderzoek en de strafprocedure zijn gereguleerd. De bedoeling was om de uitdagingen in deze vier landen beter te begrijpen en vervolgens gerichte acties aan te bevelen. Hiervoor werd samengewerkt met tolken uit deze vier landen: deze samenwerking zorgde tevens voor verbeterde competenties zodat de stem van minderjarige migranten als slachtoffer, niet alleen kan worden gehoord maar ook begrepen. Samen met de Europese vereniging voor gerechtstolken- en vertalers (EULITA) en de nationale ECPAT-groepen zijn opleidingsmodules georganiseerd voor tolken. De taak van de tolken is immers om slachtoffers tijdens gerechtelijke onderzoeken en strafprocedures bij te staan. De opleidingen boden de gelegenheid om uitdagingen en mogelijke oplossingen te bepalen.

Op grond van de vergelijkende studie werd geconcludeerd dat de vier landen inderdaad worden geconfronteerd met belangrijke tekortkomingen en uitdagingen bij de tenuitvoerlegging van de EU-richtlijn inzake de bestrijding van mensenhandel, de Richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik van kinderen en de Richtlijn inzake de rechten van slachtoffers. Ook werd bevestigd dat de bepalingen niet op doeltreffende en gelijkmatige wijze worden uitgevoerd, hoewel de respectieve wetgevingen grotendeels in overeenstemming zijn met de drie richtlijnen.

Bovenal benadrukt de studie het belang van tolken alsook het belang van de toepassing van de maatregelen van de Richtlijn inzake de rechten van slachtoffers in het licht van de bepalingen van de Richtlijn ter bestrijding van mensenhandel en de Richtlijn ter bestrijding van seksuele uitbuiting van kinderen. De Richtlijn inzake de rechten van slachtoffers zorgt voor meer samenhang in de behandeling van minderjarige slachtoffers door het concept en de aanpak van “kwetsbare slachtoffers” toe te lichten en door de “identificatie als potentieel slachtoffer” niet als voorwaarde te stellen om te kunnen genieten van de rechten als slachtoffer en ook om bijstand en steun van de staat te kunnen krijgen. Helaas werd de UNICEF-richtlijn 3.1 inzake de bescherming van minderjarige slachtoffers van mensenhandel (2006) niet gevolgd door de lidstaten. Daarin wordt gesteld dat: “de identificatie van een kind als slachtoffer van mensenhandel en de verlening van bijstand aan het kind niet mogen afhangen van zijn/haar bereidheid of vermogen om de politie informatie te verstrekken of om te getuigen tegen zijn/haar mensenhandelaars.”

Zie voor meer informatie: *De bescherming van minderjarige slachtoffers van mensenhandel tijdens het onderzoek en de strafrechtelijke procedure overeenkomstig Richtlijn 2012/29/EU inzake de rechten van slachtoffers*, ECPAT-Frankrijk, (november 2021). Beschikbaar op <https://ecpat-france.fr/en/french-european-publications/>

Tegelijkertijd blijft kinderhandel een uitdaging in de EU. De situatie met betrekking tot minderjarigen is in de meeste EU-landen steeds onduidelijker. Uit officiële statistieken en nationale bronnen blijkt dat kinderhandel als misdaad nog steeds weinig wordt gerapporteerd. Er worden zeer weinig kinderen als voorwerp van kinderhandel geïdentificeerd; zeer weinig kinderen maken deel uit van strafprocedures of ontvangen een vergoeding toen bijvoorbeeld in 2017-2018 bijna een kwart (22%) van alle geregistreerde slachtoffers van mensenhandel in de EU-27 kinderen bleken te zijn. Bijna driekwart (74%) van alle in de EU-27 geregistreerde gesmokkelde kinderen waren EU-burgers.⁸ Concreet is het aantal slachtoffers van mensenhandel en uitbuiting van kinderen in Frankrijk tussen 2016 en 2020 gestegen van 17% tot 27%.⁹ In België waren 22 van de 336 gesmokkelde personen, die tussen 2018 en 2020 in het specifieke overzicht van mensenhandel waren opgenomen, minderjarig¹⁰ en in Italië waren 161 van de 2033 verhandelde personen, die in 2019 officieel werden geïdentificeerd en bijgestaan, kinderen (7,9% van het totale aantal slachtoffers).¹¹ In Nederland is het percentage gerapporteerde minderjarige slachtoffers van mensenhandel gedaald van 25% in 2015 naar slechts 8% in 2019,¹² hoewel er aanwijzingen zijn dat minderjarige slachtoffers meer risico lopen op herhaald slachtofferchap.¹³

Tijdens het CAPISCE-project werd duidelijk dat een grote lacune bestaat in de bescherming van minderjarige slachtoffers door gebrek aan informatie. Met dit beleidsdocument wil ECPAT de Europese en nationale beleidsmakers informeren over de noodzaak om het recht op informatie van minderjarige slachtoffers voor en tijdens strafrechtelijke procedures te verbeteren en om hierbij de sleutelrol van tolken bena-

drukken. De volgende aanbevelingen zijn uitgewerkt ter ondersteuning van de inspanningen van de vier landen om het recht van minderjarige slachtoffers op informatie te waarborgen. Tegelijkertijd geeft het de uitdagingen en de veelbelovende *best practices* weer die tijdens het CAPISCE-project naar boven kwamen.

1 De besluitvormingsorganen van de EU zouden moeten overwegen een nieuwe richtlijn goed te keuren waarin de rechten van minderjarige slachtoffers nader worden omschreven, met inbegrip van duidelijke procedurele waarborgen, om te zorgen voor voldoende bescherming van kinderen. Die bescherming moet worden afgestemd op hun specifieke behoeften, leeftijd en op de aard van of het soort misdrijf. Een specifieke verordening

8. Europese Commissie, Directoraat-generaal Migratie en Binnenlandse Zaken, *Gegevensverzameling over mensenhandel in de EU*, Publicatiebureau (2020), <https://data.europa.eu/doi/10.2837/897741>

9. INTER/STATS, *La traite et l'exploitation des êtres humains depuis 2016 : une approche par les données administratives*, Service statistique ministériel de la sécurité intérieure, Analyse, no.36 octobre 2021.

10. MYRIA, *Rapport annuel traite et trafic des êtres humains 2021 : Visiblement invisible* (2021).

11. Red de Kinderen, *Piccoli schiavi invisibili* (2020). Officiële gegevens van het ministerie van Gelijke Kansen (databank SIRIT). <http://www.pariopportunita.gov.it/materiale/banca-dati/>

12. Nederlandse Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, *Monitoringrapport over Slachtoffers van Mensenhandel 2015-2019 Samenvatting* (2020)

13. Nederlandse Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, *Monitoringrapport over Slachtoffers van Mensenhandel 2016-2020 Management samenvatting* (2021)

zou inclusie en feitelijke kindvriendelijke justitie op nationaal niveau bevorderen en zou deel kunnen uitmaken van de inspanningen om een “kindvriendelijke cultuur in de Europese Unie” tot stand te brengen.¹⁴

Het recht op informatie is een van de belangrijkste aspecten van de Richtlijn inzake de rechten van slachtoffers. Artikel 1 bepaalt duidelijk dat “deze richtlijn tot doel heeft ervoor te zorgen dat slachtoffers van misdrijven passende informatie, ondersteuning en bescherming ontvangen en aan de strafprocedure kunnen deelnemen”. Daartoe bevat de richtlijn gedetailleerde bepalingen inzake het recht op toegang tot en ontvangst van informatie. Het omvat het recht op te begrijpen en op begrepen te worden (artikel 3), het recht op informatie over de rechten van het slachtoffer (artikel 4), het recht op informatie bij het doen van een aangifte en recht op informatie over de zaak (artikelen 5 en 6) en het recht op vertolking en vertaling (artikel 7). Bovendien wordt in artikel 1.2 benadrukt dat de belangen van het kind op de eerste plaats komen en dat “het kind en, in voorkomend geval, de drager van de ouderlijke verantwoordelijkheid of andere wettelijke vertegenwoordiger, worden geïnformeerd over alle maatregelen of rechten die specifiek verband houden met het kind.”

Over het algemeen speelt het EU-recht in de meeste richtlijnen die betrekking hebben op strafrechtelijke aspecten in op het recht op informatie. Meestal wordt op dit recht ingegaan op generische wijze. De richtlijn inzake de rechten van slachtoffers is een van de weinige richtlijnen die vereist dat informatie op kindvriendelijke wijze wordt verstrekt (overweging 21, artikel 3.2, en artikel 4.2). Zo wordt in de preambule

van Richtlijn 2011/93/EU *ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie* alleen verwezen naar het recht op informatie. De Richtlijn 2011/36/EU *inzake voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers van mensenhandel* daarvan vereist wel dat informatie moet worden verstrekt aan gesmokkelde personen (artikel 11.5, onder f) 6), maar geeft niet aan hoe de informatie aan kinderen moet worden verstrekt.

In tegenstelling tot Richtlijn 2016/800/EU *voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure*,¹⁵ heeft de EU tot nu toe geen specifieke verordening goedgekeurd voor kinderen die het slachtoffer zijn van een misdrijf. De strategie van de EU-wetgever was veeleer om uitgebreide bepalingen over de rechten van minderjarige slachtoffers¹⁶ op te nemen in de Richtlijn inzake de rechten van slachtoffers.

¹⁴. Zie *EU-strategie voor de rechten van het kind*, COM (2021) 7.

¹⁵. Richtlijn 2016/800/EU van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure.

¹⁶. Zie: Overweging 14 over de belangen van het kind en het recht om te worden gehoord, Overweging 17 over kinderen van slachtoffers van gender gerelateerd geweld, Overweging 19 over de rechten van minderjarige slachtoffers, Overweging 38, Overweging 42 over het recht om te worden gehoord, Overweging 54 over privacy, Overweging 57 over secundaire of herhaald slachtofferschap, Overweging 60 over de voogd of vertegenwoordiger van het kind, Overweging 66 over de rechten van het kind, Overweging 69 over meer verdergaande bepalingen voor slachtoffers van mensenhandel of seksueel misbruik, seksuele uitbuiting of kinderpornografie; Artikel 1 over de belangen van het kind en een kindvriendelijke benadering, Artikel 2 over de definitie van een kind, Artikel 10 over het recht om te worden gehoord, Artikel 21 over privacy, Artikel 22.4 over de individuele beoordeling van de bijzondere beschermingsbehoeften van kinderen, Artikel 23 betreffende bijzondere maatregelen (aangepaste uitgangspunten, opgeleide professionals, enz.), Artikel 24 over minderjarige slachtoffers, Artikel 26 over samenwerking en coördinatie van diensten, en opmerking Artikel 28 over het verstrekken van gegevens en statistieken.

Alhoewel veel bepalingen uitdrukkelijk betrekking hebben op de behoeften en specifieke kenmerken van kinderen - zoals het recht om te worden gehoord in strafprocedures - zijn nog andere bepalingen van toepassing op zowel volwassenen als kinderen, met als enige precisering dat rekening moet worden gehouden met de persoonlijke kenmerken van het slachtoffer. De artikelen 4 t/m 7 betreffende het recht op informatie en vertolking leggen dus niet duidelijk uit hoe informatie aan kinderen moet worden verstrekt en onderstrepen niet voldoende het belang van de rol en de houding van tolken ten opzichte van minderjarige slachtoffers.

Dit gebrek aan precisie wordt ook weerspiegeld op het nationale niveau. Het creëert een soort vaagheid van de wetgeving en een gebrek aan stelligheid. Relevante nationale wettelijke bepalingen met betrekking tot het recht van slachtoffers op informatie en op vertolking zijn meestal van toepassing op zowel volwassenen als kinderen. Zo is artikel 10.2 aangaande rechten van slachtoffers in het Franse Strafwetboek en onlangs gewijzigd bij wet nr. 2021-1729 van 22 december 2021, nog steeds van toepassing op zowel minderjarige als volwassen slachtoffers. Er dient echter op gewezen te worden dat Frankrijk enige vooruitgang heeft geboekt met de goedkeuring van een onlangs hervormde strafwetgeving voor minderjarigen, die op 30 september 2021 in werking is getreden.¹⁷ Deze vereist dat informatie over rechten in een eenvoudige en toegankelijke taal aan het kind wordt verstrekt (artikel D12-2). We herhalen echter dat het verbeterde strafrecht in de eerste plaats betrekking heeft op kinderen die verdachte zijn of beschuldigde. Als de nieuwe wet al meer rekening houdt met slachtoffers, is de versteviging van de rechten van minderjarige slachtoffers nog steeds niet het hoofdoel.

Tegen deze achtergrond en rekening houdend met de feedback van actoren die met gesmokkelde minderjarige slachtoffers werken en feedback van professionele tolken die tijdens het CAPISCE-project zijn opgeleid, zijn duidelijke wettelijke instructies dan ook nodig om de minderjarige slachtoffers naar behoren te informeren. Hierdoor zal het kind alle nodige informatie en advies ontvangen om een beslissing in het belang van het kind te kunnen nemen.¹⁸ Het recht op informatie moet worden beschouwd als een procedurele waarborg om het kind geen bijkomend trauma of extra stress te bezorgen. Informatieverstrekking creëert een gevoel van welzijn en een klimaat van vertrouwen. Het vermijdt over het algemeen een gevoel van angst dat door hoorzittingen en strafrechtelijke procedures wordt veroorzaakt.

2. Om een kindvriendelijke rechtsgang te waarborgen, moet het recht van het kind op informatie tijdens het gerechtelijk onderzoek en tijdens strafprocedures worden erkend als voorwaarde voor volledige gebruikmaking van andere rechten. Dit recht moet beter gereguleerd worden.

Het recht op informatie tijdens een strafprocedure is een voorwaarde om andere rechten volledig uit te oefenen en om van rechten gebruik te

¹⁷. Décret n°2021-683 of 27 mai 2021.

¹⁸. VN-Commissie voor de Rechten van het Kind, Algemene opmerking nr. 12, *Het recht van het kind om te worden gehoord*, VN. Doc. CRC/C/GC/12 (2009).

maken, ongeacht of het slachtoffer een volwassene of een kind is. Bovendien is het respecteren van dat recht van kinderen op informatie van des te meer van belang om toegang te hebben tot de rechtspraak, om verhaal te halen, om het kind daadwerkelijk aan de procedure te laten deelnemen en om zijn of haar mening te horen. Het VN-Comité voor de rechten van het kind beveelt sinds 2009 aan dat Staten het recht op informatie op kindvriendelijke wijze integreren in alle wetgevende en andere maatregelen opdat artikel 12 van het VRK inzake het recht van het kind om gehoord te worden daadwerkelijk kan worden geïmplementeerd.¹⁹

2.1. Informatie die met name tijdens het gerechtelijk onderzoek en strafprocedures aan een kind wordt gegeven, moet op kindvriendelijke wijze worden verstrekt, ongeacht vorm, taal of soort informatie. Een dergelijke aanpak moet worden geïntegreerd in het nationaal verwijzingsstelsel en in het toekomstige nationale Actieplan Strijd tegen Mensenhandel.

Ervoor zorgen dat minderjarige slachtoffers op passende wijze worden geïnformeerd, betekent dat men aandacht besteedt aan de manier waarop informatie wordt verstrekt (schriftelijk of mondeling, taal, soort informatie) en dat het tempo van de informatieverstrekking en de houding ten opzichte van kinderen worden aangepast. Zoals aanbevolen in de richtlijnen van de Raad van Europa van 2010 over kindvriendelijke justitie, moet de manier waarop informatie aan kinderen wordt verstrekt "leeftijdsgoed zijn, en afgestemd zijn op de behoeften van kinderen en bovendien een geïndividualiseerde aanpak garanderen zonder kinderen te stigmatiseren of er bepaalde etiketten op te plakken".

Het belang van kindvriendelijke informatie is even groot bij zowel schriftelijke als mondelinge communicatie. De maatregelen die genomen zijn om de opvang van Oekraïense ontheemde of niet-begeleide minderjarigen te verge-

 Alle processen waarin kinderen worden gehoord en waaraan zij deelnemen moeten:

(a) Transparant en informatief zijn - de informatie die kinderen krijgen over het recht vrijelijk hun mening te geven en dat met hun mening echt rekening wordt gehouden, moet volledig en toegankelijk zijn, rekening houden met diversiteit en passen bij hun leeftijd. Ook de wijze van deelname, de omvang, het doel en de mogelijke gevolgen ervan moeten worden uitgelegd.

Bron: VRK, Comité voor de Rechten van het Kind, Algemene commentaar Nr. 12 (2009) *Het recht van het kind om gehoord te worden* (zie <https://www.kinderrechten.nl/assets/2019/12/General-comment-12.docx>)

¹⁹. VRK, Comité voor de Rechten van het Kind, Algemene commentaar Nr. 12 (2009) *Het recht van het kind om gehoord te worden* (zie <https://www.kinderrechten.nl/assets/2019/12/General-comment-12.docx>)

makkelijken, hebben aangetoond hoe belangrijk het is om over schriftelijke communicatiemiddelen te beschikken die aangepast zijn aan de behoeften en de leeftijd van de doelgroep. Deze inspanningen moeten worden uitgebreid naar alle soorten informatie die aan migrerende kinderen wordt verstrekt.

2.2. De inzet van diensten van een professionele gekwalificeerde tolk is verplicht, ook voor minder gangbare talen. Er moeten maatregelen worden genomen om het beroep te promoten en tegemoet te komen aan de vraag naar tolken van minder gangbare talen.

Een groot aantal gesmokkeld kinderen spreekt niet de taal waarin het onderzoek en de strafprocedure plaatsvinden. In dit verband is vertolking van cruciaal belang en moet dit worden aangepast zowel aan de behoeften van het kind als aan de aard van de geleden schade. Alleen professionele tolken zijn gekwalificeerd om te werken zonder extra leed te veroorzaken. De kwaliteit van de vertolking is een sleutelement in de rechtsbedeling, dat helaas in de loop der jaren is verwaarloosd.

2.3. Er wordt voorrang gegeven aan live vertolking (in situ) om een klimaat van vertrouwen te bevorderen en de deelname van kinderen aan de procedure aan te moedigen. Dit is ook nodig om angst en een gevoel van bezorgdheid als gevolg

van de situatie en van strafprocedures in het algemeen te voorkomen. Het zal ook de vertrouwelijkheid van de hoorzittingen garanderen.

3. Het beroep van tolk moet beter worden gereguleerd en gecontroleerd door middel van wetgeving.

De waarborg van het recht op informatie is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de beroepsbeoefenaar die gebruikmaakt van een tolk. De tolk is geen advocaat, ook geen psycholoog en moet zich beperken tot zijn/haar functie van "tussenpersoon". Elk initiatief van zijn/haar kant brengt een risico met zich mee om de bedoelingen van de juridische professional te hinderen of wijzigen.

Dit vereist dat de persoon officieel gekwalificeerd is en alle tolktechnieken beheerst (simultaan, consecutief met of zonder notities). Belangrijk is dat zowel contractuele als freelance tolken hoge normen inzake professioneel gedrag handhaven en een ethische code voor tolken naleven. De kwaliteit van de vertolking is een waarborg voor de rechtvaardigheid van de procedures, vooral in gevallen van mensenhandel voor gedwongen criminaliteit, waar er behoefte bestaat aan een gepaste strafrechtelijke aanpak voor slachtoffers die gedwongen werden om strafbare feiten te plegen als gevolg van het feit dat ze werden gesmokkeld. Daarom is de beste kwaliteitsgarantie ervoor te zorgen dat de tolk lid is van een erkende beroepsvereniging zoals EULITA.

EUROPESE VERENIGING VAN JURIDISCHE TOLKEN EN VERTALERS (EULITA)

CODE VAN BEROEPSETHIEK

De beroepsethiek van gerechts tolken en -vertalers vloeit rechtstreeks voort uit de beginselen die in de volgende bronnen worden gedefinieerd. Ze tonen de sleutelrol aan die gerechtstolken- en vertalers vervullen bij de waarheidsbevinding. Ze laten ook zien hoe het werk van deze gerechtstolken- en vertalers het leven en de rechten van anderen kan beïnvloeden:

- De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, december 1948 (artikelen 1- 11)
- Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, november 1950 (artikelen 5 en 6)
- Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (2000/C 364/01), HOOFDSTUK III – artikelen 20-21, HOOFDSTUK VI – artikelen 47-50
- Richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures

Gerechtstolken- en vertalers spelen dus een essentiële rol tijdens alle inspanningen om de gelijkheid van burgers in juridische communicatie te waarborgen.

Ethische principes van de professionele gerechtstolk, aangenomen door de Algemene Vergadering van EULITA in Londen, 6 april 2013:

- Nauwkeurigheid
- Belemmeringen voor de kwaliteit van de prestatie
- Onpartijdigheid
- Vertrouwelijkheid
- Protocol en houding
- Solidariteit en respectvol gedrag

4. Professionele tolken moeten doorlopend toegang hebben tot systematische en opleidings sessies over de behoeften van minderjarige slachtoffers en over de kinderhandel als misdrijf, teneinde voorbereid te zijn en in staat te zijn om op een kindvriendelijke manier te werken, aangepast aan de leeftijd van het kind

Om de kwaliteit van de vertolking en de geschiktheid ervan voor kinderen te waarborgen, moet een gekwalificeerde tolk naar behoren zijn opgeleid om op een vriendelijke manier aangepast aan de leeftijd om te kunnen gaan met kinderen, alsook met specifieke vormen van criminaliteit en extreme vormen van geweld zoals seksueel misbruik, onmenselijke en vernederende behandelingen. In dit verband ontwikkelde ECPAT België een e-learning tool zowel in het Frans als in het Nederlands die steeds toegankelijk is voor verschillende Europese landen. De tool volgt het interdisciplinaire curriculum dat werd gebruikt tijdens het project: dit voorzag in de deelname van een psycholoog en een politieofficier van de TAM-sectie die verantwoordelijk is voor politieopleidingen gericht op methoden voor het verhoren van kinderen (*Technique d 'Audition pour les Mineurs*/Audiovisuele techniek voor de ondervraging van minderjarigen²⁰).

²⁰. COL. 03/21 Gemeenschappelijke omzendbrief van 14.10.2021 over de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarige en kwetsbare meerderjarige slachtoffers of getuigen van misdrijven.

Tolken worden vaak niet voorbereid of geïnformeerd over het soort details waarmee ze te maken zullen krijgen. Uit de uitwisselingen tijdens de CAPISCE-opleiding is gebleken dat de tolken zich tijdens de uitoefening van hun beroep sterk geïsoleerd voelen door een gebrek aan uitwisselingen tussen collega's, en een gebrek aan supervisie op zowel het beroep als op de mensen waarmee ze werken om hen te ondersteunen. De emotionele en menselijke dimensie van hun werk wordt vaak over het hoofd gezien.

5. Professionele tolken moeten toegang hebben tot multidisciplinaire opleidingen bij rechtshandavingsinstanties en andere professionals die zich bezighouden met gevallen van mensenhandel om te zorgen voor een passende behandeling van minderjarige slachtoffers tijdens hoorzittingen en om de kwaliteit van de kinderrechtspraak en slachtofferhulp te waarborgen.

De meeste internationale en nationale beleidsmaatregelen benadrukken het belang van de opleiding van professionals in het kinderrechtstelsel. In de EU-strategie voor de bestrijding van mensenhandel voor 2021 wordt benadrukt dat "voor gevallen waarin minderjarige slachtoffers van mensenhandel betrokken zijn, opgeleide ambtenaren nodig zijn die zich bewust zijn van de bijzondere kwetsbaarheden van minderjarige slachtoffers en die goed zijn opgeleid op het gebied van kinderrechten en beschermingsnaden

van kinderen tijdens strafprocedures". De Commissie verzoekt de lidstaten "gendergevoelige en op kinderrechten gebaseerde opleidingen te stimuleren voor functionarissen en alle beroepsbeoefenaars die in contact kunnen komen met slachtoffers". Het is ook van essentieel belang voor de kwaliteit van de kinderrechtspleging dat alle betrokken professionals een gepaste multidisciplinaire opleiding krijgen. Helaas worden tolken maar zelden bij dergelijke opleidingen betrokken. Zij moeten toegang hebben tot bestaande opleidingen en kunnen samenwerken met interdisciplinaire teams die actief zijn op het gebied van de bestrijding van kinderhandel en seksueel misbruik. Zij moeten ook worden gesensibiliseerd over fysieke en psychologische trauma's en over de speciale behoeften van minderjarige slachtoffers.

Daarenboven zullen multidisciplinaire opleidingen de kennisuitwisseling tussen rechtshandavingsinstanties, professionals uit het strafrecht en tolken bevorderen, met inbegrip van de specifieke kenmerken van de communicatie met behulp van een tolk, zoals vereist door Richtlijn 2010/64/EU *betreffende het recht op tolk- en vertaaldiensten in strafprocedures*.

